

**TEKNIKOIDEN JA
TEOSMUOTOJEN
VALINTAPROSESSEJA
KUVATAITEEN TEKIJÖILLÄ**

Opinnäytetyö
Laura Kuusa
Tampereen ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Joulukuu 2016

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma

KUUSA, LAURA:

Tekniikoiden ja teosmuotojen valintaprosesseja kuvataiteen tekijöillä

Opinnäytetyö 37 sivua
Joulukuu 2016

Teen tutkielmaa siitä, kuinka ja missä vaiheessa ja minkälaisin perustein erilaiset nykytaiteilijat valitsevat taiteen tekemisen tekniikkansa, ja kuinka se on vaikuttanut heidän uraansa tai taiteensa sisältöön.

Moni taiteilijaksi pyrkivä on jo koulutukseen hakiessaan tekniikkasidonnainen. Toiset saattavat valita tekniikan aiheensa mukaan, kun taas toiset eivät niinkään pohdiskele tekniikan ja aiheen kohtaamista, vaan käyttävät yhtä tiettyä tekniikkaa ja teosmuotoa. Suuntaan tutkielmani avuksi taiteilijoille tai taiteilijoiksi pyrkiville, jotka ovat omassa prosessissaan - oli järjestys mikä tahansa - tekniikan ja teosmuodon valinnan vaiheessa, pois sulkematta kuitenkaan valmiiksi tekniikkasidonnaisia taiteilijoitakaan ja heille varsinkin alkuvaiheessa tarpeellista oman tekniikkansa pohdintaa, ja sen valinnan syitä suhteessa siihen, miten tekniikka taiteeseen tällä hetkellä vaikuttaa.

Perustan työni tarpeellisuuden omiin kokemuksiini, jotka olivat muuta kuin koulutusajalta itseltäni odotin. Sen sijaan, että olisin kokeilemalla löytänyt oman tekniikkani ja muodon teoksilleni, löydän alati uusia joilla haluan työstää taidettani. Haen yhtäältä omiin tekniikkasidonnaisuuteen liittyviin pohdintoihini vastauksia. Toisaalta sanallistan tietäni monitekniikkaisena taiteilijana.

Kysyn eri ammattitaiteilijoilta kysymyksiä taiteilijan tekemisen mukaan riippuen tekekö hän yhdellä vai useammalla tekniikalla. Nämä aineistot jalostan osaksi tutkimuskysymystä. Tuon taiteen kentällä aktiivisesti toimivien ammattitaiteilijoiden haastattelujen avulla ajatuksia sanoiksi.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Fine Art

KUUSA, LAURA:
Selection processes of techniques and forms in visual art

Bachelor's thesis 37 pages
December 2016

Many of those who want to become an artist do already know what and especially how they want to do art, before they even start to study in art school. Some may choose their techniques according to their subjects, and some just doesn't create a context between those two things but just use certain technique and also certain form in their artworks. The purpose of this study was to gather information on about how and when artists decide what is the art what they want to do, and especially how. I point this study to help art student who are thinking these questions, but also professional artists who want to question their way to do art.

This study also contain my own reflections about works and techniques I have used. When I started in art schools I thought I'm now going to find my certain way how to express art, but instead of I found several new ways - and still finding them all the time. That has been one remarkable premise for this study. So this study is also journey to find way to talk and accept this multi-technique way of being an artist.

I have also interviewed a few of professional artist by asked in writing these questions about an origin of their techniques from different perspectives. Some of them works successfully only with one technique and one form, and some of them work - also successfully - with several techniques ending with different kind of forms.

Keywords: modern art, visual art, art techniques, art forms

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	5
2	Teosmuodoista ja tekniikasta nykyaiteen tekemisessä.....	7
3	Mitä kuvataiteilijan työ on käytännössä?	8
4	Taiteen tekemisen mystinen vetovoima vs. todellisuus	10
5	Subjektin suhde teosmuotoon ja sen toteuttamisen tekniikkaan	11
5.1	Yhden tekniikan taiteilijoita.....	12
5.1.1	Samuli Heimonen: Tekniikka valitsee taiteilijan	12
5.1.2	Petri Ala-Maunus: tekniikka ja idea liittyvät aina toisiinsa	15
5.2	Kuvataide - tekniikkalaji?	17
5.3	Usean tekniikan taiteilijoita	18
5.3.1	Anssi Kasitonni: monitekniikkaisuus on aina etu	18
5.3.2	Minna Öberg: sekatekniikoita, useita tekniikoita, satunnaisia teosmuotoja ja kierrätysmateriaaleja	20
6	Reflektio	23
6.1	Taiteen opiskelu – ensimmäiset teokset.....	24
6.2	Muutama viime vuosi lähemmin	30
7	Pohdinta.....	33

1 Johdanto

Tarkoitukseni on pohtia nykytaiteen kentällä toimivien kuvataiteilijoiden lähtökohtia ja valintaprosesseja heidän käyttämiensä tekniikoiden ja teosmuodon valintaprosessia. Tekijähaastattelujen rinnalla haen vastauksia myös henkilökohtaisemmalla tasolla oman taiteen tekemiseni tekniikoiden ja teosmuotojen valintoja koskeviin kysymyksiin.

Työni tavoitteena on olla avuksi tekniikkaansa vielä pohtiville, mutta myös muille aiheesta kiinnostuneille. Suuntaan tutkielmani myös ammattitaiteilijalle, joka tekee valintoja tekniikan ja teosmuodon välillä. Tutkin siten tekniikan, teosmuodon ja taiteen aiheisällön suhteita.

Hahmotan lisäksi lyhyesti vastausta kuvataiteilijuudesta yleisesti kysytyihin kysymyksiin. Lähestyn aihetta erityisesti tekniikka- ja teosmuotoon liittyvien kysymyksen avulla.

Opinnäytetyö sisältää neljälle ammattitaiteilijalle tekemäni haastattelut sekä tekniikkalähtöiset kuvaukset heistä taiteilijoina. Osa taiteilijoista käyttää vain yhtä tiettyä tekniikkaa, ja toiset puolestaan soveltavat usein esim. uutta tekniikkaa aloittaessaan teoksen tekemisen. Lähestyn aihettani rinnastamalla hieman näitä erilaisia tapoja. Vältän vertailunäkökulmaa, sillä pyrin ehkäisemään kilpailuasetelmahenkisyyttä tutkielmassani. Lisäksi käytän lähdemateriaalina taiteilijahaastatteluja sisältäviä kirjoja ja artikkeleita, sekä muutamia aiheesta käymiäni vertaiskeskusteluja joidenkin samalla kentällä toimivien ammattitaiteilijoiden kanssa.

Kysyn tutkielmassani millä tavalla taiteilijat ovat kokeneet tietyn tekniikan valinnan vaikuttaneen uraansa, ja auttaako uskollisuus yhdelle tekniikalle taiteilijan tunnistettavuutta ja siten uralla etenemistä. Lisäksi tutkin niin sanottua yhden tekniikan loukkua, jolla viitataan oletukseeni taiteilijan uralla mahdollisesti pidemmällä tapahtuvasta muutoksen, jonkin osa-alueen vaihdoksen, uuden luomisen tarpeesta ja sen haasteista. Kysyn, mitä tekniikka ja sen valinta heille merkitsee ja millaisin perustein valinta tehdään.

En siis poissulje tutkielmassani taiteilijoita, jotka käyttävät useaa tekniikkaa, vaan rinnastan heidän ajatuksensa yhtä tekniikkaa käyttävien taiteilijoiden näkemyksiin. Olen siksi valinnut tarkoituksella haastatteluihin myös useita tekniikoita menestyksekkäästi käyttäviä taiteilijoita. Menestyksen kriteeriksi tässä määritän aktiivisen toimimisen ku-

vataiteen kentällä. Luen henkilökohtaisessa osuudessani myös itseni mukaan montaa tekniikkaa käyttäväksi taiteilijaksi.

Opinnäytetyö sisältää omien teosteni esittelyjä sekä syitä ja kertomusta tekniikoiden valinnasta. Teokseni ovat aina kokonaisvaltaisia ja niiden eri osa-alueet ovat vahvasti liitoksissa toisiinsa, joten käyn työprosessia läpi myös muilta osin kuin vain käyttämieni tekniikoiden osalta. Näin pystyn tarkastelemaan taiteellisen prosessin eri tekijöiden välistä suhdetta palatessani teosteni tekniikoiden valinnan äärelle.

Luon tässä osuudessa siis pohdintaa siitä, kuinka paljon tai millaisin perustein tekniikan valintaa taiteilijana eri taiteen tekemisen vaiheissa mietin ja mihin se johtaa. Lisäksi nostan esiin esimerkkejä tekniikan valinnan näkökulmasta.

2 Teosmuodoista ja tekniikasta nykytaiteen tekemisessä

Nykytaiteessa voidaan käyttää miltei mitä tahansa tekniikkaa. Kuvataiteessa teosmuoto voi käytännössä olla mikä tahansa tai useiden eri muotojen sekoitus. Yksinkertaisimmillaan esimerkkinä toimii Kiasman nykytaiteen sanastosta selitys yhden nykytaiteen lajin, mediataiteen sisällöstä: ”Mediataiteessa käytetään eri tekniikoita, kuten esimerkkinä mediataide, josta ovat esimerkiksi videoteokset, ääniteokset, mediaperformanssit, multimediateokset, pelit ja verkkoteokset. Mediataide käyttää välineenään sähköistä mediaa mutta yhdistää siihen usein myös muita elementtejä.” (”Nykytaiteen sanasto”. Kiasman www-sivusto. 27.10.2016.)

Kun puhutaan nykytaiteesta, puhutaan oman aikamme taiteesta, siitä mitä taiteilijat tekevät juuri nyt. Nykytaiteen alku sijoitetaan usein 1960-luvulle, vaikka käsitykset ajankohdasta vaihtelevatkin. (”Nykytaiteen sanasto”. Kiasman www-sivusto. 27.10.2016.) Kuitenkin itse nykytaiteelle on vaikea lyödä rajoja tai tarkkoja tunnuspiirteitä. Teos voi olla mitä tahansa materiaalia tai missä muodossa tahansa. Teoksen materiaalina voi olla esimerkiksi eritettä, haju, ruoka tai esine. Nykytaidetta tarkastellessa katsoja voi hämmentyä teoksesta. Jotkin teokset voivat myös vaikuttaa siltä, että niiden toteuttaminen on helppoa. Nykytaiteessa ilmenee huumoria, pelejä, leikkejä, rituaaleja ja esittämistä. (Lintunen 2016, 21).

Filosofi Juha Varron mukaan nykytaiteen tekeminen ei vaadi sellaisia teknisiä taitoja, jotka karttavat klassisia tekniikoita käyttämällä vaan enemmänkin nykytaiteesta on tunnistettavissa älyllisiä, retorisia, rienaavia ja yhteiskunnallisia oivalluksia (Lintunen 2016, 21, sit. Varto 2006, 150).

3 Mitä kuvataiteilijan työ on käytännössä?

Tässä luvussa haen kuvataiteilijuuden konkretiaa, jota kysytään usein kuvataiteen opiskelijalta. Kysyn mistä kuvataiteilija saa leipänsä ja mitä *välinettä* hän pitää kädessään harjoittaessaan ammattiaan.

Taidekriitikko Otso Kantokorpi kirjoittaa samanlaisen Tie taiteilijaksi –kirjassa, että taiteilijuutta pidetään kutsumusammattina ja professiona, johon liitetään esimerkiksi 'luomisen pakko' ja 'näkijän kohtalo'. (Kantokorpi 2004, 13.) Näillä hän viittaa taiteilijuuden mystifioimiseen. Myös 1980 Griselda Pollock kirjoittaa klassikkoartikkelissaan *Artist mythologies and media*, että ”suurten taiteilijoiden elämää tulkitaan usein heidän töistään käsin, ja taideteokset nähdään kiistämättöminä todisteina myyttisistä kyvyistä ja persoonallisuudesta”. Vastaavaan puheeseen taiteen tekemisen mystiikasta törmää tämän tästä. Salaperäisyydellä selitetty taiteen määrittely on todennäköisesti yksi syistä, miksi meiltä kuvataiteilijoiksi opiskelevilta halutaan tarkennusta asiaan.

”Mikä on kuvataiteilija?” kysymykseen viitaten Kantokorpi kertoo taiteilijuuden historiasta: Ennen ihmiset osasivat vähän kaikkea. Työnjako kuitenkin muuttui teollistumisen ja työn monimutkaistumisen myötä niin, että kullekin alueelle muodostui hiljalleen oma erikoistunut ryhmänsä. Syntyi kuvataiteilijan ammatti. Kantokorpi kertoo taiteen tarvinneen ryhmitystä. Eriytymisprosessin tuloksena kuvataiteen kenttä jakaantui välineiden mukaan eri lajeihin: taidemaalareihin, kuvanveistäjiin ja taidegraafikoihin. Kantokorpi luettelee näitä aloja hallinnoivia liittoja, ja hakee sitä kautta ryhmitykseen myös valokuvan ja videotaitteen. (Kantokorpi 2004, 11)

Taiteen ryhmittelyyn on siis ollut lähtökohtana välinesidonnainen selkeyttävä lajittelu, mutta on paljon taiteilijoita, jotka eivät suinkaan mahdu tai saa sovitettua tekemistään täysin esimerkiksi näihin ryhmiin. Kantokorpi kertoo, että kuvataiteen lajijakoa pidetään kahlitsevan, kun moni taiteilija käyttää monenlaisia välineitä. ”Kyse on usein pikemminkin ilmaistavan asian vaatimuksista ja mahdollisuuksista kuin siitä, että tekijän pitää pysyä ennen kaikkea uskollisena valitsemalleen välineelle tai tekniikalle. Niinpä moni taiteilija onkin alkanut käyttää itsestään nimitystä kuvataiteilija sen sijaan, että nimittäisi itseään vaikkapa taidemaalariksi tai kuvanveistäjäksi.”

Kantokorpi ottaa esiin vuodesta 1987 lähtien toimineen Muu ry:n. Yhdistyksen nimi ja synty kertoivat taiteen jäykästä lajijaosta. Videotaiteilijat, performanssitaiteilijat, äänitaiteilijat ja yhteisötaiteilijat ovat kuvataiteilijoita, joiden on ollut vaikea sijoittaa itseään esimerkiksi apurahahakemuksissa oikeaan lokeroon. Vaihtoehdoksi on jäänyt apurahalomakkeissa laittaa rasti ruutuun –menetelmässä käyttää ruutua ”muu, mikä?” (Kantokorpi 2004, 12.)

Taiteilijayhdistys Muu Ry kuvaa omaa toimintaansa näin: Muu ry edustaa ja edistää Suomessa kokeellisia taiteenaloja kuten media-, video-, valo- ja äänitaidetta, uusia esittäviä taiteita kuten performanssia ja aktioita sekä tanssi-, teatteri- ja äänitaiteita, käsite- ja ympäristötaidetta. (”Taiteilijayhdistys”. Muu Ry:n [www-sivusto](http://www.muury.fi). 2.11.2016.)

4 Taiteen tekemisen mystinen vetovoima vs. todellisuus

Huolimatta siitä, että on mahdollista, että saavuttaa vain alhaisen keskitulon, valitsevat monet nuoret edelleen uran taiteen parissa. (Abbing 2002, 1.) Monet kuvataiteen alalla opiskelevat käyvät läpi kriisin jo opiskelujensa aikana: onko tämä se ala, jolle haluan valmistua ja jonka piirissä haluan todella työskennellä? Kyseenalaistuksen lähtökohtana voi taiteen alan epävarman tulonsaannin lisäksi olla oman taiteellisen työskentelyn vahvuus, sekä hetkellisempi ns. inspiraationpuute taikka koulutuksen aikana kuvataiteen alan todellisuuteen tutustuminen ja sen makustelu. Taiteen alalle pyrkiviä on edelleen enemmän kuin Suomessa alati väheneviin taiteen koulutuksiin sisään otetaan. Taiteilija ja taiteen tutkija Jyrki Siukonen kirjoittaa 2015 Taiteilija-lehden digiartikkelissaan: 1990-luvulla nopeasti lisääntyneet oppilaspaikat tarkoittivat, että yhä useammat väärin luuloin taidealan valinneet ihmiset otettiin vähäisillä näytöillä suoraan monivuotiseen koulutukseen.’ (”Taiteilija-essse: Kuinkas sitten kävikään?” Taiteilijalehden www-sivusto. 14.11.2016.)

Taiteenopiskelija siis etsii paikkaansa taiteen kentältä ja tarvitseekin sitä, sillä alalle hakeutuminen on eri asia kuin alalla aktiivisesti toimiminen. Siukonen jatkaa: elämäntapavalintojen tekeminen ei ole samaa kuin sisäänotto. Taideammattit tarkoittavat paitsi nollarajan toimeentuloa myös itsekuria kysyvää vapautta. Epäselvä motivaatio ja heikko realiteettien sietokyky ajavat ison joukon valmistuneista muihin töihin. (Siukonen 2015).

Miten taiteilijaksi siis todella tullaan? Oman tekemisen konkretisoimisen osaaminen sekä käytännössä että puheessa ei lie ainakaan pahaksi taiteen tekemisen mystifioituilla ja epävarmoilla poluilla. Vaikkakin taidegraafikko Jaakko Mattilan kertomin hänen Surreyn taiteen ja suunnittelun instituutin opettajansa taannoisin sanoin: ”Kuinka moni teistä on nyt opiskelujenne aloitusvaiheessa täysin varma tekniikastaan?” Kun suurin osa opiskelijoista oli viitannut, oli opettaja jatkanut: ”Tämän eri tekniikoiden kokeiluja käsitteävän ensimmäisen vuoden jälkeen teistä puolet on vaihtanut tekniikkaansa”. (Mattila 2016.)

5 Subjektin suhde teosmuotoon ja sen toteuttamisen tekniikkaan

Mikä on taiteilijan konkreettinen lähtökohta teoksen tekemiseen? On tietysti erilaisia tapoja lähteä toteuttamaan teosta: kun yksi hallitsee tekniikan ja lähtee toteuttamaan mielenkiintoista aihetta sen keinoin, voi toinen olla ensin kiinnostunut aiheesta ja miettiä vasta sitten sille sopivaa tekniikkaa tai muotoa. Motivaationa teoksen tekemiselle voi olla melkein mikä tahansa. Toisaalta joskus teos syntyy vain kokeilemalla.

Moni valmistuu taiteilijaksi ja myös menestyksekkäästi toteuttaa taidettaan omalla tavallaan, joka voi olla tekniikkasidonnainen, aihesidonnainen tai alati uudestaan syntyvä, mutta usein kuitenkin joiltain piirteiltään toistuva, tunnistettavakin tapa. Tämä ei tarkoita sitä, ettäkö moni ei kävisi läpi kyseenalaistamista alansa suhteen vielä tuolloinkin, ja silloin haasteeksi voi esimerkiksi muodostua yleisön silmissä jo vakiintunut tapa tehdä.

Mediataiteilija Charles Sandisonin kanssa käydyssä keskustelussa hän kertoi katsoneensa itse niin pitkään omia teoksiaan, että vaikka yleisö ei kaipaisi teoksiin mitään uutta, tai yleisö itse olisi aina uutta - Sandison pitää näyttelyitä ympäri maailmaa - niin hän itse alkaa kaivata teokseensa jotain lisää, mutta ei kokonaan uutta teosta. (Sandison 2016.). Sandisonin teoksissa on olemassa tietty odotettavuus, hänen tapansa toisintaa taidettaan muuttamalla vain pieniä asioita teostensa sisällä, kuten esimerkiksi luomalla uusia koodauksia sisältöön videotäiteessaan, joka teoksena kuitenkin muistuttaa ulkoisesti edeltäjänsä hyvin paljon.

Taiteilija voi siis syystä tai toisesta itse kaivata jonkinlaista uudistumista, tarkemmin sanoen taiteensa uudistamista, vaikka ei välttämättä halua tuottaa täysin omaan jo esitettyyn tuotantoonsa verraten erilaista taidetta. Silloin taiteilija saattaa siirtyä uuteen aiheeseen: entä jos hän siirtyy uuteen tekniikkaan? Onko se haastavampaa kuin aiheesta eteenpäin siirtyminen, tai miten onnistuu molempien vaihto? Mihin se vaikuttaa?

Joku taiteilija tekee tietyllä tavalla yhtä ja samaa teosta koko ikänsä, ja hänen sanotaan olevan uskollinen teemalleen tai syventävän teemaansa. Toinen samoin toimiva taiteilija puolestaan tuomitaan ”itseään toistavaksi”. Sen lisäksi, että taiteilijaa verrataan aikaisempaan itseensä, häntä verrataan toisiin taiteilijoihin. Jotkut ovat toisia ”mestarillisempia värinkäyttäjiä”, toisen taas ”syvällisempiä ihmiskuvaajia”. (Kantokorpi 2004, 15.)

Avaan hieman kysymystä. Onko esimerkiksi tekniikasta on yleisön silmissä taiteen kentällä hankalampi joustaa kuin aiheesta tai paikasta tms. teokseen mahdollisesti vahvasti vaikuttavasta toisesta tekijästä? Jos taiteilija on rutinoitunut ja tunnettu jostain tietystä asiasta, kuten tekniikastaan tai teosmuodosta, niin onko mahdollista, että esimerkiksi sen vaihtaminen (esim. maalaus videotaieteeseen tai installaatioihin, tai vähän pehmeämmin vaikka veistoksiin, tai vain jopa johonkin toiseen kaksiulotteiseen tekniikkaan) tulee paremmin vastaanotetuksi? Kuinka siis taiteilija kokee jonkin tekijän muutoksen verrattuna toisen tekijän muutokseen? Olen kysynyt näitä kysymyksiä ammattitaiteilijoilta ja seuraavat kappaleet sisältävät heidän vastauksiansa.

5.1 Yhden tekniikan taiteilijoita

Samuli Heimosta ja Petri Ala-Maunusta yhdistää taiteilijoina usea seikka: merkittävänä tässä tutkielmassa on, että he ovat molemmat nykytaidemaalareita, joiden tekniikka on pysynyt samana ja se on aika selkeästi kategorisoitavissa. Tarkastelen heitä yhden tekniikan taiteilijoina. Samuli Heimonen käyttää maalauksen lisäksi jonkin verran grafiikkaa, tällä hetkellä litografia tuntuu Heimosesta mielenkiintoiselta. Petri Ala-Maunus puolestaan ei nykyään käytä muita tekniikoita, mutta on tehnyt mm. videoteoksia, valokuvanäyttelyä, taittanut tietokoneella teoksia ja julkaissut vinyylilevyn taidekontekstissa. (Ala-Maunus 2016.)

5.1.1 Samuli Heimonen: tekniikka valitsee taiteilijan

Samuli Heimonen on valmistunut taiteiden maisteriksi Taideteollisen korkeakoulun kuvataiteen maisteriohjelmasta vuonna 2002 ja sen lisäksi hän on opiskellut Taideteollisessa korkeakoulussa taidekasvatusta sekä Oriveden opiston kuvataide-linjalla. (Heimosen www-sivut. 3.11.2016.) Seuraavat kappaleet sisältävät omaa pohdintaani ja Samuli Heimosen pohdintaa vastauksena hänelle esittämiini kysymyksiin, joita olen pohjustanut tutkielman lukijalle aiemmin.

Tekniikan valintaprosessista kuulee harvoin puhuttavan. Pidetään itsestäänselvytenä, että joku taiteilija tekee juuri jollain tekniikalla: ”Usealle taiteilijalle tekniikan valinta ei ole tyypillinen valinta. Ehkä se ei lopulta ole valinta ollenkaan, se on jotain paljon intuitiivisempaa ja sattumanvaraisempaa. Romanttisessa mielessä voisi sanoa, että tekniikka

valitsee taiteilijan. Näin olen itse kokenut omat valintani. Oma ilmaisuni tapahtuu tiettyjen rajojen sisällä; maalaamisen rajojen sisällä. Haluan, että omat teokseni ovat kuvia.” (Heimonen 2016)

Jos tekniikka riitelee esimerkiksi aiheen kanssa, mitä yhden tekniikan taiteilija voi tehdä? Heimonen laittaa teoksen kovalle: ”Tekniikka kertoo aina jotain. Jokaisen teoksen pitäisi itsenäisesti pyrkiä perustelemaan katsojalle siinä käytetty tekniikka. Se ei riitä, että maalari maalaa. Tämä on kova vaatimus, mutta teoksen koon, kädenjäljen, väriaineen, sommittelun ja tunnelman pitäisi perustua siihen, että juuri ne ovat parhaat mahdolliset puitteet valitulle idealle.” Lähtökohtia voi kuitenkin perustella: ”Toki sekin voi olla erinomaisen tärkeää, että valittu tekniikka on henkilökohtaisesti tärkeä taiteilijalle, joka sitä käyttää. Siihen voi sisältyä ajatus rituaalista, jonka tekniikan käytännöt muodostavat.” (Heimonen 2016.) Tekniikka ei mene taiteilijan edelle, vaan taiteilija hallitsee tekniikan valintojaan: ”Laajassa mielessä olennaista on se, että tekniikka ja idea muodostavat mielekkään kokonaisuuden. Se on sama perustuuko se näiden kontrastiin vai yhteensopivuuteen.” (Heimonen 2016.)

Yhden tekniikan taiteilija asettaa itselleen mieluiset rajat. ”Jokainen taiteilija näkee itsensä tietynlaisin odotuksin. Käsitetaiteilijat toimivat ideoiden maailmassa. Tekniikka on tietysti olennainen osa teoksia, mutta se on alisteinen idealle. Maalarina lähdän liikkeelle siitä mitä pystyn ilmaisemaan maalaamalla.” (Heimonen 2016.) Onko yhden tekniikan hallitseminen miltei täydellistä teosprosessin kulun hallintaa ja tietoa jo teoksen aloittamisen vaiheessa siitä mitä lopputuleman pitää? ”Tämä rajoitus tekee kaikesta hyvin mielenkiintoista ja haastavaa. Tekniikka on siis se maailma, jossa ideoiden tuottaminen tapahtuu. Maalaamisessa hauskaa on myös se, että tekniikka ja tekeminen itsessään tuottavat ideoita ja uusia suuntia sattuman kautta. (tämä toteutuu monessa muussakin taiteenlajissa). Kaikkea ei siis ajatella aivoilla vaan osa ideoista syntyy käsien kautta.” (Heimonen 2016.) Perinteisesti taiteilijan tärkeimmiksi työkaluiksi nostetut kädet ovat edelleen taiteilijan ensisijainen väline, jonka jälkeen tulevat muut välineet. Taidekasvatuksen professori Pauline Von Bonsdorff avaa samaa aihetta kuin Heimonen: ”Kaikki taide sisältää myös tekemiseen ja valmistamiseen liittyvää tietoa eli osaamista. Kuvataiteilija samoin kuin kirjailija, arkkitehti tai muusikko on omaksunut tietyt ilmaisuvälineet ja tekniikat ja hioutunut niiden käytössä. Tekniikan tai ilmaisuvälineen tunteminen ja hallinta ovat elimellinen osa taiteellista luomista, eivät siitä erillisiä. Näin

ollen psykologinen herkkyys tai visionäärinen mielikuvitus ovat paitsi taiteilijan mielessä myös hänen kädessään.” (Von Bonsdorff 2006. Myös Merleau-Ponty 1966).

Yhden tekniikan taiteilijalle tekniikan vaihtamista hankalampaa ovat sen vaikutukset. ”Kun teen maalausten rinnalla grafiikkaa, suhtaudutaan siihen positiivisesti. Aiheet ovat samoja, samoin kuvaustapa. Voisin kuitenkin hyvin kuvitella, että mikäli vaihtaisin tekniikkaa, voisi se olla kohtalokasta esim. teosmyynnin kannalta. Tässä mielessä tekniikka on yhtä tärkeä kuin itse aihekin. Siirtymä kaksiulotteisen kuvataiteen sisällä ei olisi kovin merkittävä yleisön silmissä (maalaukset, piirros, grafiikka tms), mutta siirtymä aivan toiseen muotoon (video, tila, veistos) olisi haastava.” (Heimonen 2016.)

”Silti olen taipuvainen uskomaan, että itse aihe ja tapa käsitellä sitä on merkittävin asia suhteessa yleisöön. Nostaisin erityisesti esille taiteilijan tavan käsitellä aihetta. Siihen ankkuroituu taiteilijan arvot, joihin katsoja oppii luottamaan. Jos se pohja katoaa, ei jäljelle jää paljoakaan.” (Heimonen 2016.) Yhden tekniikan taiteilijan tekniikka määrittelee paljon. Kyse ei ole uran alun jälkeen enää vain tekniikasta, vaan tekniikka määrittelee hyvin vahvasti taiteilijalle brändin, joka puolestaan sittemmin saattaa jopa ylläpitää taiteilijan pysyttelemistä yhden, tietyn tekniikan taiteilijana.

Voiko yhtä tekniikkaa vuosia harjoittaneelle ammattitaiteilijalle muodostua kupla, jota mahdollisuus käyttää muita tekniikoita ei enää puhkaise? ”Mutta mikäänhän ei sido minua oikeasti mihinkään tekniikkaan ja aiheeseen. Voin tarvittaessa vaihtaa kaiken.” (Heimonen 2016.) Mielen avoimena pitäminen ei tukahduta luovuutta. Kuitenkin: ”Muutosten seuraukset ovat arvaamattomia ja ne voivat johtaa myös positiivisiin lopputuloksiin. Uskon hitaisiin sisäistettyihin muutoksiin. Se on ehkä tyypillisin tapa taiteilijalle muuttua.” (Heimonen 2016.)

Yhden tekniikan voi parhaassa tapauksessa kokea positiivisena rajoituksena ja siten helpottavana tekijänä: ”Rajoitukset tuovat aina mukanaan lisää luovuutta ja hyviä yllätyksiä. Jossain mielessä tekniikan valinta on rajoitus, joka vapauttaa. Kun kaikki ei ole koko ajan mahdollista, on helpompaa keskittää energiansa johonkin tiettyyn kohteeseen. Jos jokaisen taiteellisen idean suhteen kaikki tiet ovat teknisesti avoimia, voi se halvaannuttaa tekemistä.” (Heimonen 2016.)

5.1.2 Petri Ala-Maunus: tekniikka ja idea liittyvät aina toisiinsa

Nykytaiteilija-aidemaalari Petri Ala-Maunus on tehnyt mm. videoteoksia, valokuva-näyttelyn, taittanut tietokoneella teoksia ja julkaissut vinylilevyn taidekontekstissa: ”Maalaaminen on kuitenkin se mihin olen halunnut palata. Olen oppinut arvostamaan ja rakastamaan työhuoneen yksinäisyyttä, prosessin hallintaa ilman ketään ulkopuolista tekijää sekä öljyvärin ja tärpätin tuoksua. Maalata olen halunnut heti alusta lähtien. Kun se on alkanut kyllästyttää, olen vaihtanut välinettä. Mutta aina olen kuitenkin halunnut palata maalaamiseen. Siinä koen olevani vahvimmillani, mutta kokeilut ovat olleet tärkeitä huomatakseni mitä asioita maalaamisessa arvostan.

Ala-Maunus on pääasiassa tunnettu suurista yksityiskohtaisen tarkoista maisemamaalauksistaan, jotka ovat luettavissa nykytaiteeksi. ”Petri Ala-Maunus jättää mittatikut pois, mikä johtaa mittakaavan epämääräisyyteen: aina ei voi olla varma, esittääkö teos valtavia vuoria, myrskyävää merta vai jonkin kaukaisen planeetan pintaa.” Näin kuvaili Timo Valjakka Helsingin Sanomien näyttelyarviossa Ala-Maunuksen töitä vuonna 2015. (”Petri Ala-Maunus toteuttaa mielikuvitusmaisemansa suurella tarkkuudella”. Helsingin Sanomien www-sivusto, kulttuuri. 16.11.2016)

Petri Ala-Maunuksen teos ”No Man’s Land

Kuvalähde: kuvataiteilijamatrikkeli.fi

Seuraavat kappaleet sisältävät omaa pohdintaani sekä Ala-Maunuksen vastauksia kysymyksiini, joita olen hänelle esittänyt sähköpostitse, ja jotka myös ovat aiemmin esitellemiäni tutkimuskysymyksiäni. Mukana on omaa pohdintaani.

Yhteen tekniikkaan sitoutunut taiteilija on usein käynyt läpi myös useita muita tekniikoita. ”Olen käyttänyt muitakin välineitä, vaikka olen kyllä ehdottomasti eniten maalannut. Yksinkertaisesti ajatellen on helpompi hallita yksi tekniikka kuin vaikka viisi eri välinettä. Keskittyminen auttaa pääsemään syvemmälle välineessä.” (Ala-Maunus 2016.) Myös jo taiteen koulutuksessa järjestään aloitetaan erilaisten tekniikoiden kursseilla, joten ammattitaiteilija ei todennäköisesti ole välttynyt kokeiluilta, vaikka haluaisikin.

Onko yhden tekniikan taiteilijalla siis väline ensisijainen lähtökohta? ”Ajattelen kuitenkin että väline pitää valita idean mukaan. Tosin huomaan itselläni uusien ideoiden muokkautuvan pääsääntöisesti maalauksen kautta. Jos ajattelee nykytaidetta, niin kyllä siinä pelkkä välineen hallinta ei riitä, vaan täytyy mennä idea edellä. Tosin tekniikka ja idea liittyvät aina toisiinsa, eikä niitä voi erottaa erillisiksi asioiksi.” (Ala-Maunus 2006.) Tekniikkaa on vaikea käsitellä yksittäisenä asiana.

Pauline Von Bonsdorff kokee taiteilijan tekniikan valinnan itsestään selvästi sisäsyntyiseksi: ”Ilmaisuvälineet muodostavat sen perustan, jonka pohjalta taiteellinen vapaus ja luovuus ovat mahdollisia, sillä luovuus ei tapahdu tyhjiössä. Tämä tarkoittaa myös, että taiteen teknisen osaamisen suhde taiteen sisältöjä koskevaan tietoon on sisäinen pikemmin kuin ulkoinen. Taiteilija tutkii ihmistä kirjoittamalla, maailmaa maalaamalla, yhteiskuntaa suunnittelemalla. Tässä mielessä taiteellinen teko on konkreettista ja aistimellista tai ainakin siihen pyrkivää.” (Von Bonsdorff 1966.)

Kaikkeä ei välttämättä voi saada. ”Yhteen tekniikkaan keskittymisessä on itsensä toistamisen vaara ja usean tekniikan haltuun ottamisessa että ei osaa mitään niistä lopulta kunnolla.” (Ala-Maunus 2016.) Yhdenkin tekniikan sisällä piilee kuitenkin rajattomat mahdollisuudet. Tutkimuskysymyksenä käsittelemäni yhden tekniikan loukun käsitteen Ala-Maunus kumoaa: ”Median valinta tuo teokseen aina uuden näkökulman. Maisema maalattuna, valokuvattuna tai videoituna kertoo siitä erilaisia asioita.” (Ala-Maunus 2016.) Vastauksena oman yksitekniikkaisen tekemisensä etuihin ja haittoihin Ala-Maunus toteaa: ”Itse ajattelen keskittymisen kautta löytäneeni teoksiin ihan uudenlaisia näkökulmia mitkä alussa eivät olisi olleet mahdollisia. Nykyään on myös tunne, että halutaan raapaista vain pintaa ja siirrytään helposti ihan uuteen juttuun. Keskittyminen on ainakin minulle ollut tähän asti eduksi, että olen pystynyt tekemään sekä teknisesti että sisällöllisesti parempia teoksia.” (Ala-Maunus 2016.)

Keskittyminen ja syventyminen ovat yhden tekniikan taitajan työmaa, jossa uuden löytämisen ilo on minimalistista, mutta se on myös hyvin olennainen osa teosprosessia. Voisivatko nämä molemmat elementit kuitenkin löytyä myös monen tekniikan taiteilijoilta? Teoskohtaisesti vastaus on teoriassa kyllä. Monen tekniikan taiteilijalla ei kuitenkaan kulje samanlaista suoraa polkua kuin yhdellä tekniikalla tekevä, joka saattaa luoda teoksiinsa hienovaraisia uudistuksia ja siten uudistaa teosmuotoaan myös hyvin mielenkiintoisesti. (Ks. Sandison 2016. 11)

Kysyttäessä vaikuttaako, että tekniikasta on yleisön silmissä taiteen kentällä hankalampi joustaa kuin aiheesta tai paikasta tms. teokseen mahdollisesti vahvasti vaikuttavasta toisesta tekijästä, toteaa Ala-Maunus: ”Suuri yleisö ajattelee aina konservatiivisemmin mitä taiteilijat ja taiteilijoiden yksi tehtävä on ravistella näitä näkökantoja. Periaatteessa vaikka maalauksessa tekniikan hallintaa arvostetaan, mutta se ei yksin riitä, vaan ilman sisältöä on vaarassa tipahtaa toritaiteen puolelle.” (Ala-Maunus 2016.)

5.2 Kuvataide - tekniikkalaji?

Vastikään kesällä 2016 järjestetyn Mäntän 21. kuvataideviikkojen kuraattori Anssi Kasitonni totesi taiteilijoiden valintaprosessista: ”Lähtökohtana on ollut jonkinlainen häh-elämys. Että töitä ei tarvitse tajuta, mutta ne ovat vaikuttavia jollain tavalla. Tekniikalla tai teknisellä taituruudella ei ole merkitystä.” (”Lähtökohtana Häh-elämys”. Taiteilijalehden [www-sivusto](http://www.sivusto). 21.10.2016.)

Voidaan sanoa, että Mäntän kuvataideviikot ovat Suomessa nykytaiteen kentällä yksi merkittävimmistä tapahtumista. Mäntän kuvataideviikot on suomalaisen nykytaiteen kesänäyttely, joka esittelee vuosittain kesä-elokuussa maan ajankohtaisinta kuvataidetta. Näyttely on ammattitaiteilijoiden tapahtuma, jonka taiteilijat kutsuu joka vuosi vaihtuva kuraattori. (Mäntän kuvataideviikkojen [www-sivusto](http://www.sivusto). 18.11.2016) Kasitonnin lausunto valintaprosessiin vaikuttaneesta tekniikan tai teknisen taituruuden merkityksestä tai merkityksettömyydestä on siis relevantti kun pohditaan nykytaiteen kentällä toimivan taiteilijan motiiveista luoda taidettaan.

Kasitonni kuitenkin toteaa hyvin samankaltaisesti kuin Heimonen aiemmin: ”Tekniikka viestii aina jotain ja se on minusta merkittävä asia siinä mitä tekijä haluaa viestiä.” (Heimonen 2016.)

5.3 Usean tekniikan taiteilijoita

Haastattelin kahta monitekniikkaista nykytaiteilijaa, joille ominaista on spontaanuisuutta teosten tekemisen lähtökohtana, sekä hyvin laajaskaalainen materiaalin käyttö. ’Anssi Kasitonni on sahalahdelainen skeittari ja palkittu taiteilija, joka tekee musiikkia ja veistoksia sekä piirtää. Kasitonnin Sahalahden tiluksillaan tekemät lyhytelokuvat ovat monille faneille kuitenkin se rakkain osa hänen tuotantoaan.’ (Av-arkin www-sivusto. 17.11.2016.)

Toinen haastattelemani taiteilija, Minna Öberg, on vuonna 1981 syntynyt ahvenanmaalainen nykytaiteilija, joka on tehnyt mm. installaatioita, kollaaseja, maalauksia, valokuvasta, grafiikkaa ja teoksia sekatekniikoilla. Hän on opiskellut Ruotsissa kuvataiteilijaksi ja Walesin yliopiston Cardiffin instituutissa taiteen maisteriksi. (Minna Öbergin www-sivusto. 25.9.2016)

5.3.1 Anssi Kasitonni: monitekniikkaisuus on aina etu

Kasitonni kertoo tekniikan olevan usein lähtökohtana omissa teoksissaan: ”Usein kiinnostun ensin jostain tekniikasta ja alan sitten vasta miettimään mitä kullakin tekniikalla voisi tehdä. Jollain tapaan otan haltuun aina uutta tekniikkaa tai ainakin pelailen sen kanssa, sen jälkeen mietin voisiko tätä tekniikkaa oikeasti käyttää johonkin ns. järkevään taiteen tekemiseen. Tosin joskus ne ei-järkevät kokeilut ovat parempia kuin myöhemmät yrittelyt.” (Kasitonni 2016). Kasitonni lähtee teoksissaan liikkeelle hyvin päinvastaisella tavalla kuin Alamaunus ja kokee juuri sen vahvuudekseen.

Anssi Kasitonni: Damien Hirstin pääkallo
Kuvälähde: www.nrgm.fi

Anssi Kasitonin teos ”Suomen tuntemattomin runoilija”

Kuvalähde: www.anssikasitonni.com

Vuonna 2012 Anssi Kasitonni voitti Joensuun kaupungin järjestämän kutsukilpailun toteutettavasta teoksesta. (Valjakka 2015.) Kasitonni suunnitteli 180 senttimetriä korkean pronssiveistoksen, jonka käytännön toteutusta hän oikeastaan alkoi pohtimaan vasta voitettuaan kilpailun. Pronssivalu osoittautui haasteelliseksi mm. sen kustannusten. Selvitystyön jälkeen toteutus onnistui ja Suomen tuntemattomin runoilija seisoo nyt Joensuussa Penttilän kaupunginosan Varvinpuistossa Pielisjoen tuntumassa. (Kasitonni 2015.)

Kasitonnin mukaan monitekniikkaisuus on aina etu. Kysyttäessä, että helpottaisiko hänen mielestään yleisesti taiteilijaa taiteensa tekemisessä se, että hän käyttäisi vain yhtä

tekniikkaa, hän vastaa: ”Jollekin se voi kait sopia mutta ei minulle. Voisin kuvitella että se voisi antaa jonkunlaista turvallisuuden tunnetta työskentelyyn ja ammattimaista otetta.” (Kasitonni 2016). Monitekniikkaisuudessa jännitys ja uuden löytämisen ilo ovat suuressa roolissa.

Selventääkseni luettelin esimerkkinä yhden tekniikan eduista taiteilijalla tietyn tekniikan koko ajan kasvava hallitsemista, ja ehdotin yhden median käytön mahdollisesti helpottavan taiteen esilletuomisen yhteydessä katsojia arvostamaan tai muistamaan taiteilijaa tai hänen taidettaan, ja siten helpottaa taiteilijan uran edistämistä. Tai voisivatko esim. rajatut aiheet ajaa saman asian? Kasitonni vastaa: ”Oikeastaan juuri nuo em. asiat ovat sellaisia juttuja jotka minua ei kiinnosta. Se että ihmiset muistaa tai että on suosittu taiteilija; semmoiset hommat ovat täysin toisarvoisia. Pääasia, että itse nauttii (Sitä paitsi usein käy niin, että jos itse nauttii, niin joku toinenkin nauttii ja se on kiva bonus.)!”

Katsojien suhtautumisesta tekniikan tai paikan vaihtamiseen Kasitonni toteaa: ”En ajattele ikinä yleisöä tehdessäni teoksia. En halua enkä osaa ajatella nytkään. En myöskään rehellisesti sanottuna tiedä mitä ”yleisöni” ajattelee siitä jos ja kun vaihtelen tekniikkaa tai aihetta tai paikkaa.” (Kasitonni 2016.)

5.3.2 Minna Öberg: sekatekniikoita, useita tekniikoita, satunnaisia teosmuotoja ja kierrätysmateriaaleja

Paikkasidonnavuus on usein haaste. Jos taiteilijalta tilataan teos johonkin tiettyyn paikkaan tai kontekstiin, on sen toimittava ainakin osittaisena lähtökohtana. Sekatekniikoita, useita tekniikoita ja usein kierrätysmateriaalia käyttävä ahvenanmaalainen kuvataiteilija Minna Öberg kertoo prosessistaan: ”Ajattelen, että etsin yhä, keräilen esineitä ja asioita tietämättä miksi, kunnes jonain päivänä siitä tuleekin päivänselvää miksi olen säästänyt jotain asiaa vuosia ja vuosia. Ja myös, jos jokin uusi tila vaatii jotain uutta minulta, kuten tänä kesänä, kun minut kutsuttiin näyttelyyn, jonka teemana oli metsien suojeleminen. Minusta ei tuntunut, että minulla olisi ollut minkäänlaista sidettä metsään. En vietä paljoakaan aikaa metsässä ja minulla ei ollut todellista yhteyttä aiheeseen. Silloin esimerkiksi alkoi aiheen sisänpääsyn etsiminen. Päädyin lopulta käyttämään omaa kehoani uudella tavalla.” Öbergillä ja Kasitonnulla lähtökohdat teosprosesseilleen ovat hyvin

samankaltaiset, ja monitekniikkaisuuteen liittyy epävarmuutta lopputuloksesta. Materiaaliskaala on suuri, eikä lopputulos ole yhtä selkeästi hahmotettavissa.

Kuva Öbergin Rana Dalmatina - Långbengsgroda (Rana Dalmatina - Hyppysammakko) – teoksen tekemisprosessista. Kuvälähde: www.minna.ax

Minna Öberg kirjoittaa teoksestaan Rana Dalmatina - Långbengsgroda: ”Kirjan *101 jokapäiväistä filosofista kokeilua* innoittamana päätin tehdä teoksen muutoksen näkökulmasta. Jos olisin hyppysammakko, olisin rakentanut itselleni kolon pysyäkseni hengissä talven yli. Kaivaminen on meditatiivista ja mielenkiintoista, aina aukeaa uusia kerroksia. Hyttyset purivat minua. Jos olisin sammakko, haluaisin syödä niitä. Keväällä hyppysammakko lähtee pesästään, jättäen vain jälkeensä vain lepotilassa elämisen jäljen. Näyttely oli nimeltään Syrjäisillä laitumilla ja se järjestettiin Öölannissa, yhteistyössä Yellowbox 2016:n kanssa.” (Öberg 2016.)

Kuva Minna Öbergin teoksesta Rana Dalmatina – Långbengsgroda. Kuvalähde: www.minna.ax/

6 Reflektio

Olen taustaltani piirtäjä ja maalaaja. Piirtäminen oli ensimmäinen asia, jota ajattelin taiteenani jo ennen kuin osasin edes puhua. Piirtämisintooni koen vahvimmin vaikuttaneen viehtymykseni kaikkeen kuvalliseen ja siihen vahvaan keskittymisen tunteeseen ja sitä kautta mielenrauhaan, joka on aina tullut minulle, kun saan tehdä jälkeä paperille, vetää kynällä viivaa ja nähdä kuinka siitä muodostuu jotain. Piirustuskyynät, värikyynät ja värit olivat minulle tärkeitä. Ennen syntymääni toinen vanhemmistani kävi työssä, jossa tarvittiin hyviä värikyyniä, ja sain käyttööni nämä aikuisten ”työkalut”. Koen tämän vaikuttaneen käsitykseeni siitä, ettei piirtäminen ollut vain leikkiä, vaan sitä saattoi tehdä tosissaan.

Sanojen `taide` ja `taiteilija` ongelmana on, että niitä ei käytetä pelkästään neutraalissa luokittelevassa merkityksessä vaan myös arvottavassa mielessä. Jos lapsi osaa piirtää erittäin hyvin, hänelle voidaan sanoa: ”Sinähän olet varsinainen taiteilija!” (Kantokorpi 2004, 14.) Lause kuvaa osuvasti määritelmiä, joita sain lapsena kuulla. Tämä on varmasti yksi uravalintaani vaikuttaneista varhaisista tekijöistä. Minulla ei kuitenkaan ollut tietoista taiteilija-identiteettiä, ennen kuin jo yli parikymppisenä aikuisena aloitin ensimmäisessä taidekoulussa. Koulu oli Oriveden opisto, joka on toiminut myös Samuli Heimoselle ja lukemattomille muille taiteilijalle samaan tapaan ponnahduslautana taiteilijuuteen.

En kasvanut ympäristössä, jossa konkreettisesti olisi tuettu taiteen tekemistäni. Oriveden opiston kuvataidelinjalla sain tutustua laajasti eri tapoihin tehdä taidetta, ja jossa taidekeskustelua, ja taiteen tekemisestä kiinnostuneita ihmisiä oli ensi kertaa ympärilläni. Käsitykseni taiteilijaksi tulemisestani konkretisoitui. Oriveden opisto tarjosi erilaisia taiteen tekemisen tekniikoita, ja moniin tutustuin ensi kertaa. Kuitenkaan en vielä valinnut tiettyä tapaa tehdä. Kaikki kiinnosti.

Oriveden opiston vuosi oli kokeilun ja harjoittelun aikaa. Minulle jäi sieltä uusi, tällä kertaa taiteen konkreettisen toteuttamisen elämäntapa. Tunsin olevani täysin omalla alallani, enkä ole epäillyt sitä vielä koskaan. Nykytaide on minulle tarpeeksi vapaa ja samalla haastava tapa päästä toteuttamaan ja ilmaista itseäni.

6.1 Taiteen opiskelu – ensimmäiset teokset

Päysin Tampereen ammattikorkeakouluun opiskelemaan kuvataidetta vuonna 2011. Samoissa tiloissa toimi elokuva ja television koulutusohjelma, mikä mahdollisti myös meille kuvataiteen opiskelijoille laajat av-laitteiston käyttömahdollisuudet. Tarjolla oli videotaiteen kursseja. Toteutin useita videoita, joita uskalsin jo kutsua teoksiksi. Aihe maailmani oli tuolloin usein samaa: kerroin lyhyitä tarinoita yhden ihmisen mielensisäisestä maailmasta ja tavasta ajatella jonkin yksittäisen tapahtuman kautta. Käsitellen usein toisen ihmisen täyden kohtaamisen hyväksytyä mahdottomuutta kuvasin mielensisäistä rauhaa tai matkaa rauhaan.

Stillkuva teoksestani Puhekanava, 2012

Stillkuva teoksestani Vaikka niin sanotaan, 2013

Stillkuva teoksestani *Koti*, 2013

Ensimmäisen vuoden esinetaitteen kurssin jälkeen minuun jäi halu kokeilla esinetaidetta isossa mittakaavassa tai suurta veistosta. Suunnittelin hyvin konkreettisen teoksen: ihmisen pään, jonka sisään katsoja voisi astua lukemaan ajatuksia, joita ei sanota ääneen. Teos oli siten luokiteltavissa installaatioksi. Teos oli haasteellinen kokonsa vuoksi, eikä koululla ollut resursseja antaa minun toteuttaa sitä koulun tiloissa. Itsepintaisesti toteutin kuitenkin teoksen toisaalla, ja tutustuin samalla lasikuituun työskentelymateriaalina. Myös ison teoksen haasteet tulivat tutuiksi rahdin ja säilytyksen kannalta.

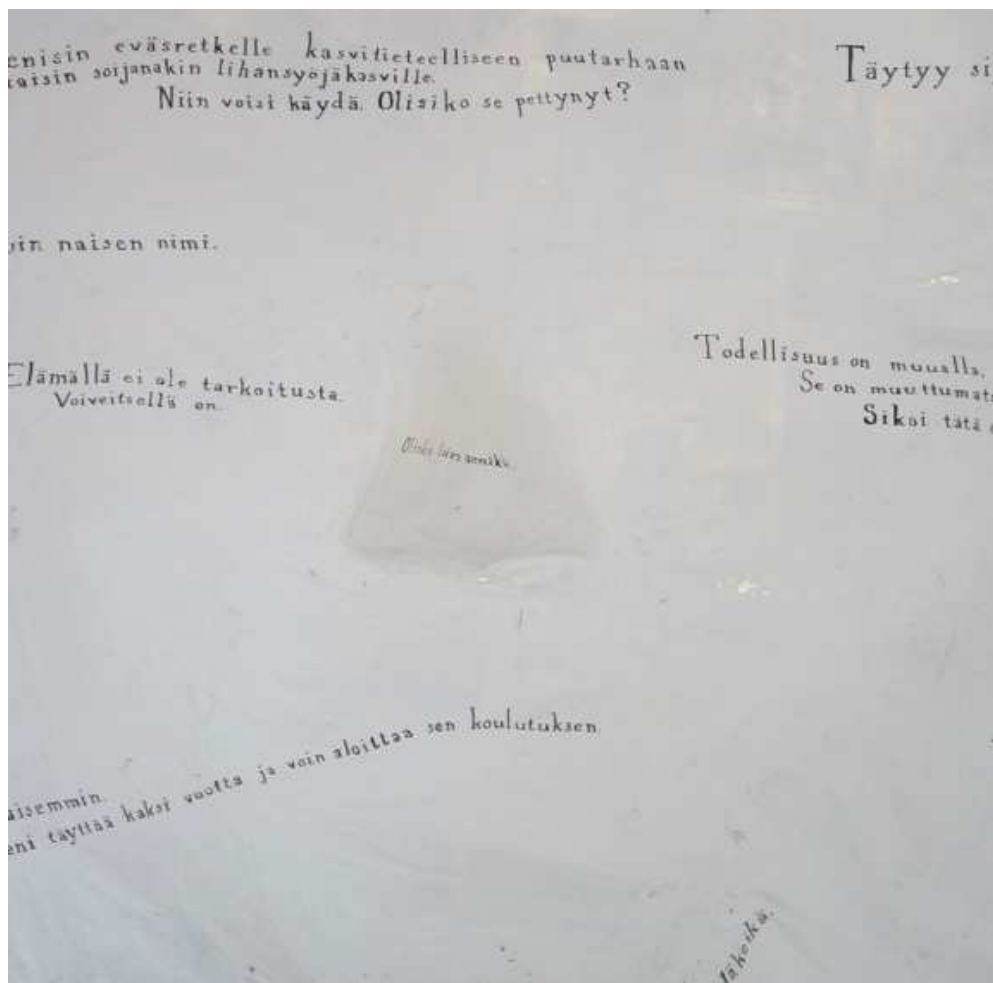
Sittemmin olen joutunut kyseenalaistamaan tekniikan valintaani. Installaatiosta tuli suunnitelmieni mukainen, mutta suunnitteluun olisi voinut käyttää enemmän aikaa ja pohdintaa. Jälkipohdinnan myötä totesin, että se olisi voinut toimia erittäin hyvin yleisöä osallistavana teoksena. Lasikuituteos on kuitenkin materiaalinsa takia valmistuksessaan käytännössä jo melkein ikuinen. Sen muuttaminen on miltei mahdotonta, vaikka kierrätysmahdollisuus on. Teos ehti myös olla esillä, joten sen muuttaminen olisi tehnyt siitä mahdollisesti uuden teoksen.

Pää –The Head

2m x 2m installaatio

2011

Teokseni 'Pää – The Head' sisäpuolta.

Akryyli- ja öljyvärimaalaus 'Kaiken jälkeen'. 2013.

Maalasin kouluajanani vähän, enkä piirtänyt ollenkaan. Koin, että silloin oli aikaa ja välineitä muiden tekniikoiden kokeiluun. Kokeilin kuitenkin maalauksen ja videon yhdistämistä, mutta en animaation keinoin, vaikka sitäkin harjoittelin. Maalasin maalauksen, jonka poltin. Kuvasin tapahtumasta videon, jonka puolestaan laitoin pyörimään takaperin: näin sain maalauksen syntymään videolla. Näitä kokeiluja oli neljä, joista osa oli epäonnistuneita, osa onnistuneita, joista tuli lopullinen teos.

Stillkuva 'Tulesta syntyy maalaus' –kokeiluvideosarjan osasta ¾. 2015.

Lopputyönäni tein installaatio- ja videoteoksen, joka oli mielessäni odottanut oikeaa aikaa. Käsittelin siinä henkilökohtaista aihetta - sisaruuttani vaikeavammaiseen pikusiskooni. Koen, että lopputyöksi teos 'Voitan koko maailman mutta en sinua Emma' valikoitui, koska ajankohta sattui olemaan opinnäytekontekstista riippumatta oikea. Näin mahdollisuuden toteuttaa tämän teoksen lopputyön kehyksillä. Teos kertoi jälleen tarinaa, mutta ilman perinteistä tarinankerrontaa sanoin, tekstein tai kronologian. Liikkuva kuva ja originaali ääniraita olivat ainoat teoksen videon sisältämät elementit. Teos oli minulle ikään kuin tarina, joka oli jo pitkään pitänyt kertoa, ja samalla mahdollisesti viimeinen teokseni, jota voi kuvailla sanalla tarinallinen.

Toteutin tarinan niin, että se toimi looppaavana, sen katsomisen saattoi aloittaa satunnaisesta kohdasta, sekä lopettaa koska halusi, tai katsoa ympäri, niin että katsoja määritteli itse katsomisen kestollaan tarinan. Teos oli yksikanavainen, ja sen katsomona toimivat keinut, jotka rakensin installaatiomaisesti teoksen ympärille. Keinut viittasivat työni kokonaissisältöön ja lisäksi tiettyyn hetkeen teoksen sisällössä. Tuota hetkeä ei katsoja siis välttämättä nähnyt, mutta nuo kaksi keinua viittasivat joka tapauksessa myös löyhemmin lapsuuteen ja kahteen sisarukseen. Halusin luoda keinoilla myös samaistumispintaa, sillä teoksessa oli kaksi puolta: sisarus yleismaailmallisena helppona käsitteenä ja sen rinnalla, hyvin lähellä, harvoin kohdattu jokapäiväinen erilaisuus. Nämä kaksi asiaa halusin sulattaa yhteen niin, että erilaisuudesta tuleekin normi.

Teokseni oli eräänlainen matka subjektiivisuudesta objektiivisuuteen. Teoksessa oli eräs minulle mielenkiintoinen asia, joka teki siitä erilaisen kuin toisista teoksistani. Hyväksyin ja tiedostin alusta saakka teoksessani sen, teoksen kokemisen välimatka katsojan ja itseni välillä on mahdollisesti normaalia suurempi, enkä missään vaiheessa kokenut, että kykenisin teoksen henkilökohtaisuuden takia edes arvailemaan katsojan kokemusta teoksesta.

Stillkuva lopputyöstäni 'Voitan koko maailman, mutta en sinua, Emma'. 2015.

Stillkuva lopputyöstäni 'Voitan koko maailman, mutta en sinua, Emma'. 2015.

Installaatiokuva lopputyöteoksestani 'Voitan koko maailman, mutta en sinua, Emma'. 2015. Taidekeskus Mältinranta.

6.2 Muutama viime vuosi lähemmin

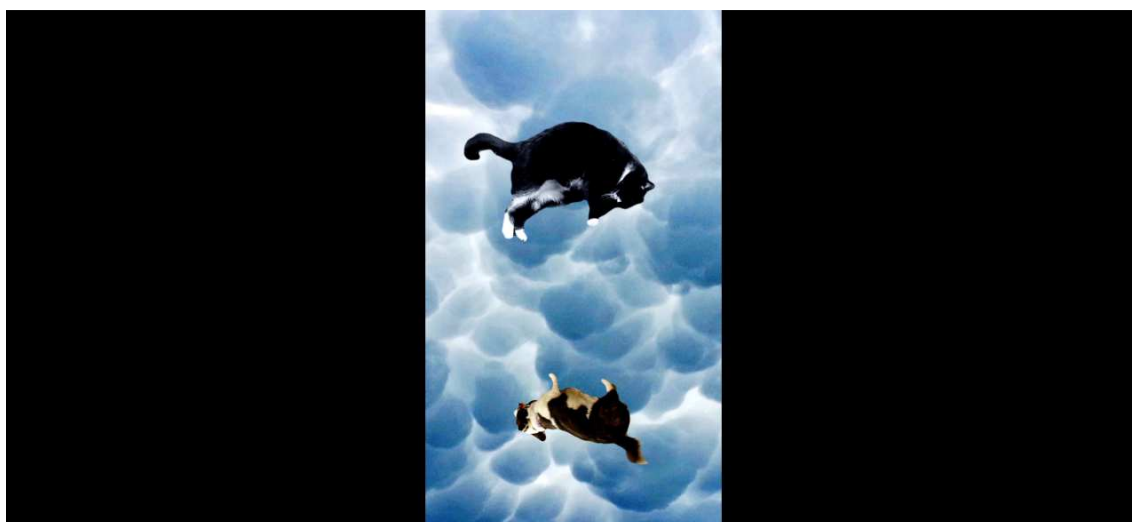
Maalauksen ja videon yhdistämistä kokeilevassa teoksessani hain jo huomattavasti vähemmän tarinallista suuntaa teoksilleni, vaikka yleisaihe käytännössä pysyi samana. Seuraava teokseni oli paikkasidonnainen. Sain vapaat kädet, ja suunnittelin ja toteutin videoteoksen ulos julkiseen tilaan. Käytännön haasteita oli paljon enemmän kuin aiemmin. Lisäksi tiesin teoksen yleisön tulevan olemaan aivan erilaista kuin ennen.

Teoksen sijainti oli lasten kulttuurikeskuksen oven tuntumassa, mutta en halunnut tehdä teosta pelkästään lapsille. Jouduin siis miettimään teoksesta hyvin monitasoisen. Halusin silti pitäytyä yksinkertaisuudessa, enkä lipsahtaa liikaa entiseen tapaan tehdä hyvin tarinallista teosta. Annoin kuitenkin yleisön määrittää teosta mielessäni, joka toi luonnostaan hieman tarinallisuutta takaisin, mutta tällä kertaa perustellusti. Teokseni lähtökohta oli sama kuin sen nimi: Sataa kissoja ja koiria.

Luin lapsena kyseisestä sanonnasta tarinan sanontoja selittävistä kirjasta, jonka olin lainannut kirjastosta. Kyseistä kirjaa en etsinnöistä huolimatta enää löytänyt, mutta muistin tarinan hyvin. Se oli traaginen kuvaus siitä, kuinka keskiajalla kulkukissat ja -koirat eivät pärjänneet kaupungeissa rankkasateilla tai tulvien aikaan, koska viemäriver-

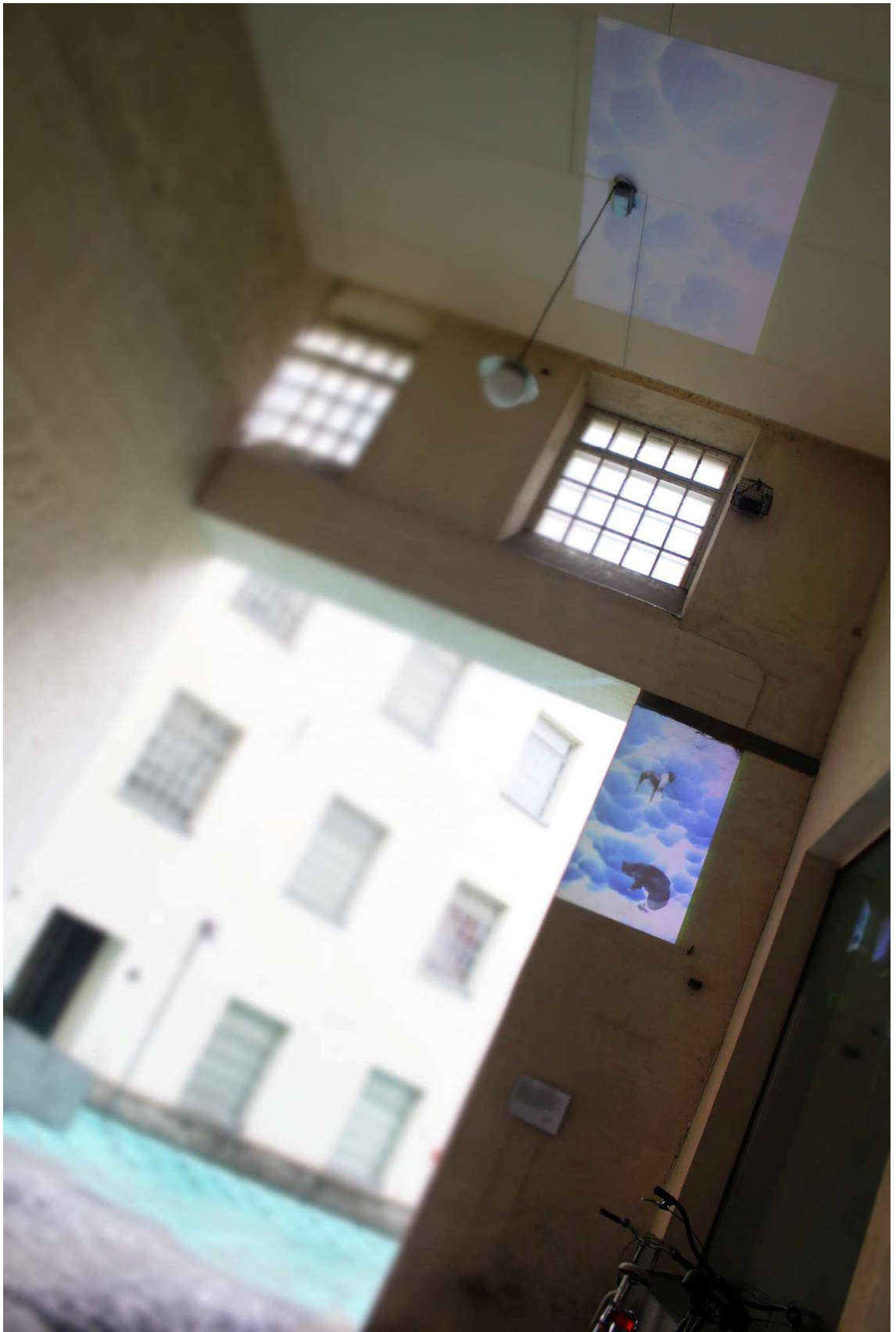
kostot puuttuivat vielä, ja vesi nousi kaduilla. Kun sateet olivat ohi ja vesi oli hiljalleen valunut pois tai imeytynyt maaperään, astuivat ihmiset ulos taloistaan ja näkivät kaduilla hukkuneita eläimiä.

Videoteokseeni kuului edellä kuvaamani tarina, joka oli painettuna pienellä kylttiin, josta tarinan saattoi aikuinen vielä lukutaidottomalle lapselle lukea. Vältin siinä kertomasta tarinaa äärisanoin, sillä kyltin saattoivat lukea myös jo alakoululaiset. Pienille, kulttuurikeskuksen pääasiakkaille eli alle kouluikäisille näkyi vain kaksikanavainen video, jonka olin projisoinut porttikongin seinään ja kattoon. Video näkyi osaksi myös kulttuurikeskuksen sisälle. Seinään projisoidulla videolla kissat ja koirat leijailivat taivaalta alas kuin lehdet, ja alhaalla himmenivät pois. Kattoon projisoidulla videolla liikkuvat pilvet.

Stillkuva kaksikanavaisesta teoksesta 'Sataa kissoja ja koiria'. 2015. Seinävideo.

Tiesin teoksen ohi kulkevan myös paljon Finlaysonin alueella työssä käyviä ja turisteja. Tähän teokseen kuului myös äänimaisema: sateenropina ja satunnainen ukkosenjylinä, sekä satunnaiset koiran tai kissan äänet. Sade ja ukkonen olivat osuus, jonka oli tarkoitus vaikuttaa ohikulkeviin. Näyttely kesti kesän yli, ja halusin luoda illuusion mahdollisesti aurinkoisen sään yhtäkkisestä hetkittäisestä vaihtumisesta rankkasateeksi. Lisäksi sain suunnittelemattomasti aikaan kissan mau'unnalla kissan etsintää ja kiristyneitä hermoja läheisissä toimistotiloissa. Työskennellessäni samalla alueella saan kuulla asiasta vielä puoli vuotta teoksen purun jälkeen.

Kaksikanavainen videoteos kokonaisuudessaan Finlayson Art Area-näyttelyssä kesällä 2016, lastenkulttuurikeskus Rullan edustalla porttikongissa.

Tämä viimeisin projektini sytytti minussa äänitaiteen kokeilemisen palon...

7 Pohdinta

Asetin tutkielmani tavoitteeksi rinnastaa eri käytännön tapoja tehdä kuvataidetta ja tekemisen etsimisen tapaa kuvataiteen tekijöillä. Tarkastelemillani ammattitaiteilijoilla tekemisen tapoja oli selkeästi monia ja heillä kaikilla oli perustellut ja luonteisiinsa sopivat syyt tehdä omilla tekniikoillaan, oli niitä yksi tai useampi. Kukaan ei kuitenkaan tehnyt teoksiaan ilman punaista lankaa, joka toisilla oli vahvempi, toisilla polkuilevempi, mutta sellainen kuitenkin selkeästi jokaiselta löytyi. Tekniikka ei varsinaisesti määritellyt aiheita, eikä aihe tekniikkaa, mutta teosmuodoilla oli yleisesti yhteys aiheeseen.

Mielenkiintoisesti aihe oli kuitenkin prioriteeteissa yleensä tekniikkaa tai teosmuotoa ylempänä, kun oli kyse yhtä tekniikkaa käyttävistä taiteilijoista. Erilaisia tekniikoita tai sekatekniikkaa käyttävät sen sijaan saattoivat aloittaa käsillä olevista materiaaleista ja kokeiluista niiden parissa katsoen mitä niistä muodostui. Tietty tekniikkasidonnaisuus oli kuitenkin jopa jokaisella tarkastelemallani taiteilijalla olemassa, vaikka se muutamilla oli löyhempi.

Yhden tekniikan taiteilijat kokivat tekniikkansa miellyttävästi rajaavana ja sitovana, mutta eivät loukkuna. Monen tekniikan taiteilijat puolestaan kokivat taiteen tekemisensä jossain määrin ennalta arvaamattomana, mutta selkeästi nauttivat uuden tekniikan luomasta jännityksestä ja löytämisen ilosta työskentelymateriaaliensa ja teostensa muotojen syntymisen maailmassa.

Työssäni kysyin myös taiteilijan tekniikan tai tekniikoiden vakiintumisen hetkeä ja perusteita. Taiteilijat kokivat, ettei tekniikan valinta ole tietoinen valinta. Usein oli kokeiltu paljon jo taiteen tekijänä, mutta lopullisiin tai tämän hetkisiin vakiintuneempiin tekniikoihin oli ajauduttu tuntemuspohjalta, eikä niinkään kukaan maininnut valinneensa tekniikkaansa jonkinlaiselta hyötypohjalta. Mielenkiintoisesti toistuu taiteen alalle läheneiden jo aiemmin tehdyt samankaltaiset valinnat esimerkiksi vakinaisen palkkatulon ja työaikojen suhteen. Kyse oli ennemmin arvoista ja palosta toteuttaa itseään, eikä se muuttunut edes myöhemmässä vaiheessa taiteilijan uraa, joskin tässä otannassa oli vain jo selkeästi taiteilijan uran valinneita haastateltavia.

Tutkimukseen olisi voinut ottaa mukaan myös taiteilijoiksi kouluttautuneita, jotka eivät toimi aktiivisesti taiteen kentällä. Kysymällä heiltä heidän syytään olla tekemättä taidetta

olisi tulos myös voinut olla mielenkiintoinen. Tällöin kuitenkin aihe olisi ollut erilainen, sillä tässä työssä keskityin tekniikkalähtöisiin kysymyksiin, en niinkään arvoihin, jolloin tarvitsin tutkittavakseni henkilöitä, joilla on ajankohtaista kokemusta sekä koulutus- että työelämäpohjalta kuvataiteen alalla. Enemmän arvoihin painottuvassa tutkimuksessa olisin myös selvittänyt mahdolliset toiset tulonlähteet ja niiden merkityksen taiteen tekemisessä. Tässä tutkielmassa huomasin arvojen nitoutuvan vahvasti taiteilijoiden käyttämiin tekniikoihin.

Vaikuttaa siltä, että osan taiteilijuuteen liittyvästä mystifioinnista selittää se, että varsinkin tuntemukset, mutta myöskään arvot, eivät ole yhtä yksiselitteisiä kuin hyötylähtökohdat, kuten raha. Taiteilija elää elämäänsä työnsä kautta sen sijaan, että olisi työssä saadakseen rahaa toteuttaakseen työn kautta haluamaansa elämää vapaa-ajallaan. Tällöin työn tekemisen motiivit ovat monimutkaisemmat, eikä niitä ole helppo yleistää. Tämä siis pätee jopa niinkin konkreettisen kuin tekniikan valinnan tasolla, toki pois sulkematta muita mahdollisia taiteen tekemiseen liittyviä tekijöitä ja valintoja.

Yhtä tekniikkaa käyttävistä taiteilijoista Heimosella tekniikka oli erittäin selkeänä alusta saakka. Ala-Maunuksella oli laajempi skaala kokeiluita takanaan, mutta kuitenkin hän on aina palannut yhden tietyn tekniikan pariin. Monen tekniikan tai sekatekniikoiden käyttäjät Kasitonni ja Öberg olivat molemmat kokeilevia ja niin sanotusti leikkisiä taiteilijoita, jotka eivät uutta teosta aloittaessaan sulje uusia tekniikoita ulos, vaikka tiettyjä tekniikoita ja materiaaleja heillä selkeästi on kulkenut mukana monessa teoksessa. Jonkinlaisia samankaltaisuuksia siis oli havaittavissa, vaikka tämä tutkielma lähtökohtaisesti tai otantansakaan puolesta ole luokitteluun tai tilastoimiseen tähtäävä. Yksi- ja monitekniikkaisuus on nykytaiteessa samalla lähtöviivalla, vaikka niiden sisällä toimiminen on erilaista.

Tarkastelemieni tutkimuskysymysten lopputuleman valossa oma monitekniikkaisuuteni ei ole lähtökohtaisesti ongelmallinen tai sen haasteellisempi kuin se, että sitoutuisin vain yhteen tekniikkaan, vaan kyse on enemmän omasta ilmaisuntahdostani ja arvoistani. Selkeästi en ole vielä tehnyt niin paljon teoksia, että minulla olisi kovin vahvaa punaista lankaa millään osa-alueella, mutta ei ole syytä että tietyn tekniikan tai tiettyjen tekniikoiden valinnan tarvitsisi olla näkyvistä prioriteeteista ensimmäisten joukossa taiteessani. Päätelmä on sekä oma sisäinen valintani, että tämän tutkielman valossa toteamani asianlaita yleisemmälläkin tasolla.

Tärkeää vaikuttaa olevan luottamus omaan tuntemuspohjaansa ja omiin arvoihinsa. Yhtäältä tärkeäksi muodostui luottamus siihen, mitä haluaa taiteellaan sanoa ja luottamus siihen, mikä tekijä kulloinkin lähtee viemään taiteellista prosessia eteenpäin. Tutkielmassa läpikäytyt taiteilijat itseni mukaan lukien olemme selkeästi taiteilijoina alati kesken. Olennaista vaikuttaa olevan myös se, että työprosessi etenee, eivätkä niinkään tietoiset tai ulkoisten vaikuttimien alla olevat valinnat.

Kuvalähde: www.hs.fi/fingerpori

Piirtäjä: Pertti Jarla

Lähteet

Abbing, Hans. 2002. Why are artist poor? 19.10.2016..

<http://www.hansabbing.nl/DOCeconomist/SUMMARY.pdf>

Ala-Maunus, Petri. 2016. Kuva: No mans land. 3.11.2016.

www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/fi/teos/9747

Heimonen, Samuli. 2016. Biografia. 3.9.2016. www.samuliheimonen.com/

Jarla, Pertti. 2016. Sarjakuvastrippi. 26.11.2016. www.hs.fi/fingerpori

Kantokorpi, Otso. Jama, Olavi (toim.) 2004. *Tie taiteilijaksi (väliasema Orivesi)*.

Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kasitonni, Anssi. 2016. Kuva: Damien Hirstin pääkallo. 5.10.2016.

www.anssikasitonni.com/

Kasitonni, Anssi. 2016. Lähtökohtana häh-elämys. 20.10.2016.

www.taiteilijalehti.fi/mantan-kuraattori-anssi-kasitonni-lahtokohtana-hah-elamys/

Kasitonni, Anssi 2015: Studia Generalia. Luentosarja Tampereen ammattikorkeakoulun kuvataiteen laitoksessa Mediapoliksella.

Kasitonni, Anssi. 2016. Taiteilijaesittely. 13.10.2016. [www.av-arkki.fi/taiteilijat/anssi-](http://www.av-arkki.fi/taiteilijat/anssi-kasitonni/)

[kasitonni/](http://www.av-arkki.fi/taiteilijat/anssi-kasitonni/)

Lintunen, Saara. 2016: Mielikuvia Kemijoella s.21. Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen laitoksen pro gradu tutkielma. 2.10.2016.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62583/SaaraLintunenGradu.pdf?sequence=2>

Mäkelä, Jaakko 8.12.2016: keskustelu galleria Himmelblausa Tampereella.

Mäntän kuvataideviikot. 2016. www.mantankuvataideviikot.fi/info/yleista

Nykytaiteen sanasto. 2016. www.kiasma.fi/kokoelmat/nykytaiteen-sanasto/

Piispa, Mikko & Salasuo, Mikko. 2014. *Taiteilijan elämänkulku*. Nuorisotutkimusseura ja tekijät, Lahti.

Sandison, Charles 24.11.2016: keskustelu Galleria Himmelblausa Tampereella.

Siukonen, Jyrki. 2015. Taiteilijaessee: Kuinkas sitten kävikään? 15.10.2016. www.taiteilijalehti.fi/taiteilija-essse-kuinkas-sitten-kavikaan/

Sivukari, Pekka. Toim. "Suomen tuntemattomin runoilija" on mystinen pronssiteos. 28.9.2016. www.yle.fi/uutiset/3-6290163

Valjakka, Timo. 2015. Petri Ala-Maunus toteuttaa mielikuvitusmaisemansa suurella tarkkuudella. 13.10.2016. www.hs.fi/arviot/n%C3%A4yttely/a1430710759122

Varto, Juha. 2001. *Kauneuden taito*. Juvenes Print-Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere. Kaisa Kerttunen, Mirja Hiltunen, Sirkka Lahtinen & Marja Rastas (Toim.) 2006. Otavan Kirjapaino, Keuruu.

Von Bonsdorff, Pauline. 1966. *Kuvien keskellä* s.159-160. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu. 2006.

Öberg, Minna. 2016. Cv ja kuva: Rana Dalmatina – Långbengsgroda. 9.9.2016. www.minna.ax/